

Axa prioritară 5. Dezvoltarea turismului

- Ianuarie 2013 -

STRATEGIA DE DEZVOLTARE REGIONALĂ 2014-2020

Regio
PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL CENTRU

Inițiativă locală. Dezvoltare regională.

www.inforegio.ro

www.regio.adrcentru.ro

Investim în viitorul tău! Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Regional și co-finanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European pentru Dezvoltare Regională

Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru ALBA IULIA, Str. Decebal, Nr. 12;

Tel: 0040-258-818616, Fax: 0040-258-818613; E-mail: office@adrcentru.ro, Web: www.regio.adrcentru.ro

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.

Axa prioritară 5. Dezvoltarea turismului

Turismul este una din ramurile economice care au cunoscut cea mai rapidă expansiune în ultimele decenii. Beneficiile economice ale industriei turistice sunt multiple. Industria turistică generează un număr semnificativ de locuri de muncă, iar investițiile în acest domeniu au o durată de amortizare relativ scurtă. Economia locală, în ansamblu, beneficiază ca urmare a dezvoltării turismului. Turiștii creează o cerere suplimentară de servicii și bunuri de consum, stimulând astfel sectorul terțiar al economiei (serviciile, comerțul, industriile artisanale etc). În același timp, localitățile turistice tind să aibă o infrastructură edilitară și de servicii mai dezvoltată. Sectorul transporturilor și sectorul imobiliar sunt alte două ramuri importante ce au de câștigat prin dezvoltarea turismului. Trebuie avute în vedere, de asemenea, avantajele indirecte obținute prin creșterea vizibilității și a interesului pentru acele regiuni care înregistrează un mare aflux de turiști.

Dacă în prezent ponderea turismului în produsul intern brut este redusă atât la nivel național cât și la nivel regional (cca 2-3%), pe termen mediu aceasta se poate dubla cu ușurință, chiar și fără extinderea structurii de primire turistică. În Regiunea Centru, indicele de utilizare netă a capacității de cazare a scăzut de la aproape 55% în anul 1990 la cca 23% în anul 2010, ceea ce înseamnă că, în medie, locurile de cazare rămân neocupate 9 luni pe an.

Potențialul turistic al Regiunii Centru

Cu o natură extrem de generoasă și un patrimoniu cultural de o mare valoare, Regiunea Centru dispune de un potențial turistic ridicat și diversificat. Fără a încerca o separare netă între formele de turism practicate în Regiunea Centru, considerăm utilă o analiza diferențiată a acestora. Din majoritatea cercetărilor și studiilor elaborate până în prezent a rezultat concluzia că **formele de turism cu cel mai ridicat potențial de dezvoltare sunt: turismul montan, turismul balnear, turismul cultural și turismul rural.**

Turismul montan beneficiază în Regiunea Centru de condiții naturale excepționale, aproape jumătate din suprafața regiunii fiind ocupată de arealele montane. Diversitatea peisagistică, ariile naturale protejate, cu numeroase specii endemice de floră și faună, traseele rutiere spectaculoase, stațiunile montane fac din Regiunea Centru prima regiune a țării din punctul de vedere al potențialului turistic montan. În acest sens, menționăm faptul că Regiunea Centru include părți însemnate din suprafața a 6 din cele

28 de parcuri naționale sau naturale ale României și cuprinde numeroase alte arii protejate și rezervații naturale.

Turismul cultural dispune de resurse însemnate, cu o mulțime de obiective valoroase ce împânzesc teritoriul regiunii și câteva repere arhitectonice binecunoscute (ansamblul bisericilor fortificate, castelul Bran, cetatea Sighișoara, Sibiu, Brașov, Alba Iulia etc.) precum și festivaluri tradiționale de prestigiu (Pelerinajul de Rusalii de la Șumuleu-Ciuc, Târgul de Fete de pe Muntele Găina). Distanța relativ mică dintre obiectivele turistice culturale favorizează integrarea acestora în diferite circuite tematice.

Intrat după 1990 într-o perioadă de declin, *turismul balnear* începe să fie reconsiderat și revalorizat în ultimii ani, acesta putând redeveni în perioada următoare una din formele preferate de turism, inclusiv pentru piața externă. În acest sens, amintim faptul că România deține o treime din izvoarele de apă minerale ale Europei, multe dintre acestea fiind localizate în Regiunea Centru. Accentuarea procesului de îmbătrânire demografică va face ca numărul de turiști ce optează pentru această formă de turism să crească semnificativ. În același timp, diversificarea ofertei turismului balnear, dezvoltarea componentei de agrement și a celei de wellness și spa sunt în măsură să aducă noi categorii de turiști (tineri, sportivi, turiști care caută „distracția”).

Turismul rural atrage îndeosebi familiile cu copii, care caută relaxarea într-un mediu liniștit și sănătos. Pe lângă turiștii din România, de această formă de turism sunt atrași și turiștii străini interesați de cultura românească, aceasta fiind un mijloc direct de cunoaștere a civilizației tradiționale autentice. Turismul rural a înregistrat o dinamică spectaculoasă în ultimii 20 ani, numărul pensiunilor turistice și agroturistice din Regiunea Centru depășind 800, iar cel al locurilor de cazare oferite ajungând la aproape 13 000.

Turismul de afaceri s-a dezvoltat cu precădere în marile orașe și în câteva stațiuni ce oferă un înalt confort de cazare și dispun de facilitățile tehnice necesare.

Structurile de primire și fluxul turistic

Baza materială a turismului din Regiunea Centru cuprindea în anul 2010, 1188 unități de cazare, dintre care 172 hoteluri, 320 pensiuni turistice și 487 pensiuni agroturistice, restul fiind alte tipuri de unități turistice. Capacitatea de cazare existentă, la 31 iulie 2010, era de 42029 locuri, ceea ce îi conferă regiunii poziția a doua pe țară. Capacitatea de cazare în funcțiune, de 11418,6 mii locuri-zile.

Numărul total de turiști cazați în anul 2010 (1118,8 mii, ceea ce reprezintă 18,5% din totalul turiștilor cazați în România), situează Regiunea Centru pe primul loc la nivel național. Ponderea turiștilor străini în 2010 era de 20,2% la nivelul regiunii (22,3% la

nivel național). Durata medie a șederii turiștilor în regiune în 2010, de 2,4 zile, este mai redusă decât la nivel național (2,6 zile), înregistrându-se diferențe notabile între județe.

5.1. Punerea în valoare a patrimoniului turistic natural și antropic

Patrimoniul turistic natural

Teritoriul Regiunii Centru cuprinde în totalitate sau doar parțial 6 parcuri naționale și parcuri naturale: Parcul Național Cheile Bicazului-Hășmaș, Parcul Național Căliman, Parcul Natural Defileul Mureșului Superior, Parcul Natural Bucegi, Parcul Național Piatra Craiului, Parcul Natural Apuseni. Numeroase alte arii naturale protejate de diferite tipuri: geologic și paleontologic, speologic, botanic, peisagistic sau rezervații mixte cuprinse în categoriile IV și III IUCN se găsesc în toate cele 6 județe ale Regiunii Centru. Nu puține sunt monumentele naturii care se disting prin caracterul lor de unicitate (Ghețarul de la Scărișoara - cea mai mare peșteră cu gheață din România, Lacul Sfânta Ana - singurul lac vulcanic din Europa de Est format într-un crater vulcanic, Lacul Roșu, unic prin modul de geneză, Iezerul Ighiel - cel mai întins la carstic din România etc.)

Pentru a impulsiona dezvoltarea turismului montan este nevoie de amenajare unor trasee, căi de acces și locuri de vizitare (inclusiv peșteri) pentru a facilita accesul unor largi categorii de turiști în zonele cu potențial turistic natural ridicat. Aceste amenajări trebuie făcute fără a se aduce atingere mediului natural și cu respectarea restricțiilor impuse de legislația privind ariile naturale protejate.

În Regiunea Centru se găsește cea mai mare densitate de stațiuni balneoclimaterice din România. Apele minerale cu proprietăți terapeutice, lacurile bogate în săruri minerale, lacurile din fostele saline, mofetele, nămolurile, turba, aerul puternic ozonificat (bogat în aerosoli rășinoși și ioni negative), constituie cei mai importanți factori curativi naturali. Proprietățile deosebite și valoarea terapeutică a izvoarelor au fost remarcate încă din Evul Mediu, iar la începutul secolului XIX s-au făcut primele studii și observații științifice asupra lor și a început construcția primelor stabilimente pentru tratament. Cele mai importante stațiuni balneoclimaterice din regiune sunt cele de la Sovata, Covasna, Băile Tușnad, Predeal, Balványos, Malnaș, Vâlcele, Praid, Borsec, Băile Homorod, Harghita Băi, Izvoru Mureșului, Lacu Roșu, Ocna Sibiului, Bazna. Aici se tratează numeroase afecțiuni precum: boli cardiovasculare, boli ale aparatului locomotor, digestiv, respirator și renal, boli endocrine, boli dermatologice, boli ginecologice, boli de nutriție.

Infrastructura de tratament este în numeroase cazuri învechită și degradată, iar în unele stațiuni vechile baze de tratament nu mai sunt în stare funcțională, motiv pentru care

numărul turiștilor este în continuă scădere. Se impun deci **intervenții pentru a reabilita și moderniza infrastructura din stațiunile balneare și în direcția diversificării ofertei turismului balnear prin dezvoltarea componentei de agrement și a celei de wellness și spa.**

Cuprinzând o zonă montană atât de extinsă, Regiunea Centru atrage numeroși iubitori ai sporturilor de iarnă fie în stațiuni de iarnă „de tradiție”: Poiana Brașov, Predeal, Păltiniș, Bălea, Harghita Băi, Izvoru Mureșului, Arieșeni fie în mai noile domenii schiabile: Râșnov, Bran, Sovata, Toplița, Borsec, Mădăraș, Bucin, Săcele, Ciumani, Luncile Prigoanei, Gura Râului.

În unele din aceste stațiuni s-au făcut recent investiții în dezvoltarea infrastructurii sportive și de agrement (pârții, transport turiști etc.) cu rezultate ce nu s-au lăsat așteptate. În perioada următoare este nevoie de **susținerea în continuare a investițiilor ce vizează extinderea și modernizarea facilităților pentru practicarea diverselor sporturi în toate stațiunile montane din Regiunea Centru.**

VARIANTA INCLUSIV

Patrimoniul turistic antropic

Numeroase localități din Regiunea Centru dispun de un patrimoniu cultural și istoric de importanță națională sau europeană. Pe lângă cele 6 reședințe de județ (Brașov, Sibiu, Târgu Mureș, Alba Iulia, Sfântu Gheorghe, Miercurea Ciuc) care au un patrimoniu cultural complex există în regiunea noastră un număr semnificativ de alte orașe cu obiective culturale de importanță turistică majoră.

De cea mai mare însemnătate sunt obiectivele culturale aflate în patrimoniul mondial UNESCO, Regiunea Centru adăpostind nouă dintre acestea.

- Sighișoara este una din puținele cetăți locuite din sud-estul Europei și singura de acest gen din România. Fondată de coloniștii sași așezați în Transilvania în urmă cu peste 800 ani, cetatea a fost construită la începutul secolului XIII-lea, fiind ulterior refăcută și extinsă. Cetatea Sighișoarei este considerată un strălucit exemplu de preservare a moștenirii culturale a sașilor transilvăneni într-o zonă de interferențe culturale între Europa centrală și Spațiul creștin ortodox.
- Bisericile fortificate din Transilvania, incluse în patrimoniul UNESCO. Bisericile fortificate din Transilvania fac parte din moștenirea germană a Transilvaniei. Așezată în urmă cu 850 ani, populația săsească a avut o contribuție semnificativă la evoluția economico-socială a Transilvaniei. Dintre cele cca 150 biserici fortificate din Transilvania, UNESCO a ales și a inclus în patrimoniul mondial 7 biserici, toate situate în Regiunea Centru (Biertan, Valea Viilor, Prejmer, Viscri, Saschiz, Călnic, Dârju), considerate de specialiști ca fiind cele mai frumoase și mai reprezentative.
- Cetatea dacică de la Căpâlna, sit inclus pe lista patrimoniului UNESCO, alături de alte 5 cetăți dacice din Munții Orăștiei

Patrimoniul cultural al Regiunii Centru este foarte bogat, cuprinzând numeroase cetăți feudale, vestigii antice, castele, palate, biserici, mănăstiri răspândite pe o largă arie geografică. Potențialul turistic al acestor obiective este ilustrat de succesul castelului Bran care a devenit unul din cele mai cunoscute simboluri ale României, cu o faimă internațională câștigată și prin asocierea acestuia cu personajul mitic Dracula.

În prezent, starea fizică a multora din obiectivele turistice este necorespunzătoare, semnalizarea obiectivelor turistice este deficitară, iar centrele și punctele de informare turistică sunt insuficiente. Pentru a da un impuls real dezvoltării turismului cultural în regiune **sunt necesare acțiuni concertate de conservare, restaurare și punere în valoare a clădirilor cu valoare arhitectonică și istorică. De asemenea, se impune**

susținerea activităților de promovare a obiectivelor culturale de o certă valoare din Regiunea Centru.

Zona rurală a Regiunii Centru reprezintă un al doilea al dezvoltării turismului. Satul din această parte centrală a țării, prin condițiile social-istorice în care s-a dezvoltat de-a lungul secolelor, reprezintă o zonă în care spiritualitatea românească s-a interferat cu cea a comunităților maghiară și germană, realizând o simbioză plină de originalitate. Ocupațiile tradiționale ale locuitorilor, tradițiile folclorice, stilul arhitectonic și cel vestimentar bine păstrate, cadrul natural deosebit au constituit premisele apariției care au stat la baza unei noi forme de turism - turismul rural și agroturismul - ce a cunoscut o dezvoltare spectaculoasă în ultimii ani. Zonele cu cel mai dezvoltat agroturism din Regiunea Centru sunt: zona Bran – Moeciu - Fundata, Mărginimea Sibiului, Corund, Rimetea, Valea superioară a Arieșului, zona Săcele - Întorsura Buzăului.

Dacă în trecut s-a reușit păstrarea nealterată a multora din tradițiile locuitorilor din zonele rurale, în prezent, sub presiunea schimbărilor inerente și a influențelor societății moderne existența unor tradiții de secole este pusă în pericol. De aceea, alături de conservarea și restaurarea patrimoniului material este nevoie de **susținerea conservării și promovării turistice a patrimoniului cultural nematerial din zona rurală a Regiunii Centru.**

5.2. Extinderea și modernizarea infrastructurii turistice în scopul îmbunătățirii și diversificării serviciilor turistice oferite

Baza materială a turismului din Regiunea Centru cuprindea în anul 2010, 1188 unități de cazare, dintre care 172 hoteluri, 16 hosteluri, 28 moteluri, 47 cabane, 77 vile, 320 pensiuni turistice și 487 pensiuni agroturistice, restul fiind alte tipuri de unități turistice. Densitatea unităților de cazare, la 100 kmp, este, în Regiunea Centru, de 3,55, față de 1,97 la nivel național. În cadrul regiunii, valoarea acestui indicator variază între 0,74 unități/100kmp în județul Alba și 8,78 unități/100kmp în județul Brașov. Regiunea Centru deține 36% din pensiunile agroturistice ale României, 31,8% din pensiunile turistice și 35,1% din numărul cabanelor. În județul Brașov se găsesc două din cele patru sate de vacanță de care dispune turismul românesc.

Capacitatea de cazare existentă la 31 iulie 2010 era de 42029 locuri (13,5% din capacitatea de cazare la nivel național), în timp ce capacitatea de cazare în funcțiune era de 11418,6 mii locuri-zile, ceea ce îi conferă Regiunii Centru a doua poziție la nivel național.

În ultimii ani s-au realizat investiții considerabile în extinderea și modernizarea structurilor de primire turistică din Regiunea Centru. Cu toate acestea, trebuie menționat faptul că baza turistică din regiune este parțial învechită, iar lipsa modernizărilor afectează calitatea serviciilor oferite turiștilor. Se remarcă de asemenea răspândirea neuniformă a unităților de primire turistică, concentrarea cea mai mare înregistrându-se în județul Brașov (474 unități, reprezentând 39,9% din totalul pe regiune al unităților turistice), la polul opus situându-se județul Alba cu doar 67 unități (5,6% din total). În perioada următoare se impune **continuarea susținerii investițiilor pentru modernizarea structurilor învechite de primire turistică în vederea asigurării unui confort sporit și construirea de noi unități în zonele turistice ce au în prezent o capacitate de cazare insuficientă**. Modernizările vizate pot cuprinde atât spațiile de cazare propriu-zisă cât și cele ce asigură alte facilități pentru turiști.

Numărul total de turiști cazați în anul 2010 (1118,8 mii, ceea ce reprezintă 18,5% din totalul turiștilor cazați în România), situează Regiunea Centru pe primul loc la nivel național. În același an, numărul de înoptări în regiune a fost de 2696,7 mii, reprezentând 16,9 % din totalul înoptărilor înregistrate la nivel național. Majoritatea turiștilor care vizitează Regiunea Centru sunt români, proporția străinilor nefiind totuși neglijabilă (20%). Cei mai mulți turiști străini provin din țări apropiate geografic, furnizoare tradiționale de turiști (Ungaria, îndeosebi dar și Austria, Polonia, Cehia, Slovacia), dar se înregistrează și un număr apreciabil de turiști originari din țări mai îndepărtate (state din Europa de Vest, Israel, SUA). Potențialul de creștere a numărului de turiști străini este mare, în special pe segmentul turismului cultural. Dispunând de un potențial semnificativ, turismul de sănătate și wellness este un alt domeniu de interes pentru piața externă, în prezent acesta fiind exploatat doar într-o măsură redusă.

Alături de motivațiile turistice propriu-zise există câteva elemente ce susțin motivația turistică și concură la alegerea destinației turiștilor. Ne referim aici la promovarea și informarea turistică, la infrastructura de primire turistică și serviciile oferite, la infrastructura de acces spre zonele turistice și la evenimentele culturale ce prezintă și interes turistic.

Pornind de la rolul tot mai important pe care îl joacă în zilele noastre informarea și comunicarea în diverse domenii, dar mai cu seamă în domeniul turismului, se impune **intensificarea sprijinului pentru promovarea turistică a Regiunii Centru**. Acest sprijin poate acoperi o mare varietate de măsuri, de la tipărirea de materiale publicitare (ghiduri, pliante, broșuri) la promovarea prin mass media electronică (producții TV, site-uri dedicate etc) și de la amenajarea de centre sau puncte de informare turistică la acțiuni vizând semnalizarea mai bună a obiectivelor turistice. Sprijinul pentru promovarea turistică a Regiunii Centru va include de asemenea susținerea participării la

târgurile interne și internaționale de turism a actorilor regionali și locali implicați în acest domeniu.

5.3. Dezvoltarea infrastructurii cultural-recreative și sprijinirea industriilor creative

Un domeniu în strânsă legătură cu turismul este cel al industriilor creative și culturale. S-a dovedit atât prin experiența internațională cât și prin experiența națională că evenimentele culturale (festivaluri de muzică, de teatru, de film, festivaluri folclorice, serbări populare etc.) au capacitatea de a atrage un număr important de turiști. Finanțarea culturii, în sensul larg al termenului, din fonduri publice și din fonduri private a fost până în prezent la un nivel insuficient și nu s-a făcut întotdeauna pe baza unor programe coerente și pe perioade mai lungi.

Țările Uniunii Europene acordă o mare importanță dezvoltării domeniului industriilor culturale și creative. Domeniul culturii și al industriilor creative se bucură de o atenție sporită din partea Comisiei Europene, fiindu-i dedicat un program special de sprijin începând din anul 2014. La nivelul Uniunii Europene industriile culturale și creative realizează 3,3% din P.I.B.-ul comunitar și implică în jur de 3% din forța de muncă a Uniunii Europene. Acest sector a cunoscut în ultimul deceniu una din cele mai rapide dezvoltări, fiind în același timp un catalizator al dezvoltării pentru alte sectoare economice.

Efectul multiplicator al investițiilor în cultură este ridicat iar rezultatele se răsfrâng asupra mai multor sectoare economice. Aceste industrii creează un număr important de locuri de muncă (în special pentru tineri) și încorporează multă inovație implicând domenii de vârf precum IT, media, design și diverse domenii culturale, mergând de la producția de filme la arhitectură și de la crearea de jocuri video și software la modă și design vestimentar.

Regiunea Centru are un potențial ridicat în ce privește succesul manifestărilor culturale. Marile centre urbane ale regiunii găzduiesc o serie de evenimente de anvergură internațională (teatru, film, muzică) ce atrag an de an tot mai mulți participanți. Desemnarea Sibiului drept Capitală Europeană a Culturii în 2007 a dat un impuls semnificativ dezvoltării tuturor activităților culturale din oraș, cu un impact benefic semnificativ resimțit la nivelul întregii economii locale. Fluxul turistic spre Sibiu a crescut sensibil în anul 2007 și s-a menținut la un nivel ridicat în anii următori, nefiind afectat de criza economică ce a debutat în 2008.

Diversitatea etnică și poziția geografică a Regiunii Centru la marginea Europei Centrale a permis exercitarea influențelor culturale din mai multe regiuni ale continentului și a

favorizat întrepătrunderea diferitelor culturi de-a lungul istoriei dând acestei regiuni un caracter aparte cu multe elemente de originalitate. De la un trecut adesea conflictual s-a ajuns, în zilele noastre, la un mod exemplar de conviețuire și colaborare interetnică. Interesant este faptul că fiecare din cele trei grupuri etnice „istorice” (românii, maghiarii, germanii) a știut să-și păstreze nealterată identitatea sa culturală.

Pornind de la evoluțiile încurajatoare înregistrate până în prezent și de la nevoia acută a extinderii și diversificării celei existente, se va sprijini în perioada următoare dezvoltarea infrastructurii culturale din Regiunea Centru. Orașele mari din Regiunea Centru, cu un potențial cultural important vor fi principalele beneficiare ale măsurilor de sprijin pentru cultură, însă nu sunt excluse nici localitățile mai mici cu vocație culturală dovedită.

VARIANTA IN LUCRU

Investim în viitorul tău! Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Regional și co-finanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European pentru Dezvoltare Regională.

DOCUMENT REALIZAT ÎN CADRUL PROIECTULUI

*Sprijin acordat în perioada 2011 - 2012 pentru OI din cadrul ADR Centru în implementarea și monitorizarea la nivel regional a POR 2007 - 2013
Septembrie 2012*

**Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru ALBA IULIA,
Str. Decebal, Nr. 12;**

Tel: 0040-258-818616, Fax: 0040-258-818613;

E-mail: office@adrcentru.ro, Web: www.regio.adrcentru.ro

MATERIAL GRATUIT

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.